

MŰVÉSZI TÜKRÖZÉS VAGY TÜKÖRKÉP?

BELGRÁD 1970

A Jugoszláv Dokumentum- és Rövidfilmek XVII. fesztiváljának egyik jellegzetessége volt, hogy — szemben az előző évek fesztiváljaival — szinte teljesen eltűntek műsoráról az úgynevezett „fekete széria” filmjei, melyeknek egyik ismérve volt, hogy alkotói (különösen a rövidjátékfilmekben) mitsem törődtek a műformával, az alkotói műgonddal. Az idei bemutatósorozaton, amelynek színvonala, talán ennek következtében is, magasabb és sokkal művészebb volt, mint az előző év, a több mint másfélszáz film között legalább tizenöt-húsz nemzetközileg is jelentős, sikerült produkciót láthattunk.

A fesztivál legnagyobb érdeklődéssel várt alkotása, Krsto Skanata nyolcvanperces *Terroristák*-ja volt. 1968 július 13-án egy belgrádi moziban pokolgép robbant. Közel egyesztendei nyomozás után sikerült elfogni a tettest, egy szerb emigránst. Skanata, a per kapcsán, gazdag do-

kumentációs anyaggal bizonyítja, hogy külföldön akadálytalanul dolgozhatnak a különböző emigráns, fasiszta szervezetek, és készíthetik elő merényleteiket. Skanata azonban nem egyszerűen a jugoszláv emigráció módszerének bemutatása, hanem kiszélesíti a képet és világméretekben is tárgyalja a különböző terrorakciókat és mutatja be, vagy leplezi le a mögöttük álló szervezeteket. A *Terroristák* a tények izgalmas bemutatásával a lelkiismeretre apellál, s ez indokolja a zsüri döntését, hogy a legjobb dokumentumfilm díját megosztotta Skanata és az ugyancsak lelkiismereti problémákkal foglalkozó Midhat Mutapcic-film, a *Remény* között.

A *Remény* — az évekkel ezelőtt a spanyolországi Valladolidban már jutalmazott — magyar *Szentkút*-ra emlékeztet. Minden év június 24-én Podmilacje község Szent János templomához a gyógyíthatatlan be-

Kék világ

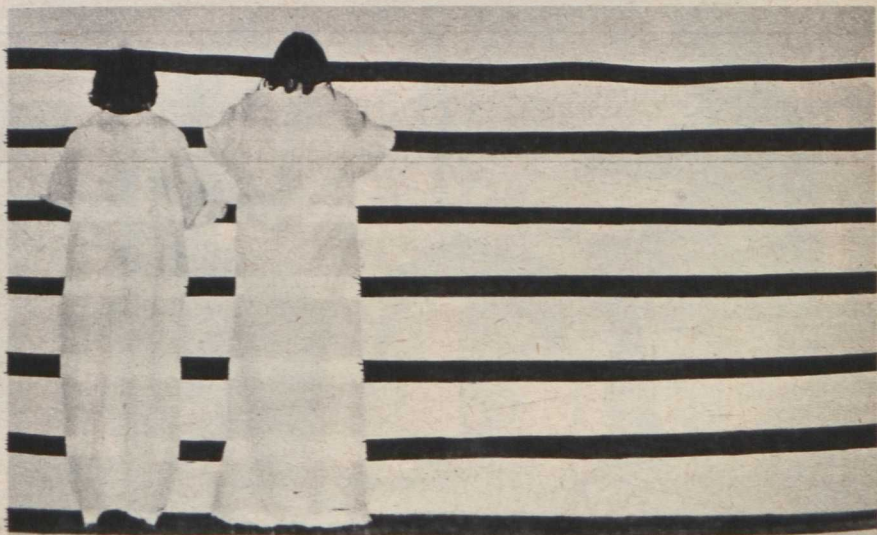
Pavao Stalter: A vörös halál maszkja

tegek tíz- és tízezrei zarándokolnak el, mert messzeföldön az a hit járja, hogy ezen a napon a templom Keresztelő Szent János szobrának megérintése azonnali gyógyulást eredményez. A remekül fényképezett, színes film hűvös tárgyilagossággal mutatja be a csodavárók zarándokútját, s a „remény nagykereskedőit”, a podmilacjai papokat. Midhat

Mutapcic munkája — a fesztivál egyik legjobb alkotása volt.

A dokumentumfilm-kategória ezüstérmét is megosztva adták ki. Krsto Papic *Csomópont*-ja Vinkovci vasúti állomáson készült. A nagyforgalmú csomóponton munkások százai utaznak át naponta. A film személytelen interjúkban szólaltatja meg őket, miért kell ottho-

Emberek fehérben

Mur-Bur

nuktól mesze, idegen városokban, vagy országokban munkát keresniök. A film bizonyos szociográfiai kísérlet, szellemes és találó kommentárokkal. Miroszlav Jokic filmje a *Ballada az olajról* az ezüstérem másik egyenjogú nyertese. A Morava folyó partján, egy kis falu határán

fekvő faluért, megindult a verseny. Mindkét járás magának akarja megszerezni a falu lakóinak támogatását, mindenfélét ígérnek az embereknek, akik hamar átlátják, hogy nem róluk, hanem a természeti kincsrejtő terület „bekebelezésé”-ről van szó és eszerint bánnak el mind-

Branislav Obradovic: Gasztronauták

Kék világ

két járás ígéretőivel. A filmet szellemessége, élénk ritmusa és őszintesége teszi értékes alkotássá.

Az idei fesztivál másik igen jelentős kategóriájában, az animációs filmek között, Dusan Vukotic aratta a legnagyobb sikert. Belgrád város Nagydíját *Ars Gratia Artis* című

filmje nyerte el. Az új Vukotic-film egy üveg-, és rajzszegező artista produkcióját mutatja natúrfelvételkel és animáció segítségével, hogy mi történik közben benne. A keserűnyés filozófiájú film — a „művész” végül önmagát fogyasztja el — jó szakmai munka, de Vukotic korábbi

Míhhat Mutapcic: Remény

Pavao Stalter: A vörös halál maszkja

A kisjátékfilm-kategória díjait az *Express-étterem* (rendező: Velimir Stojanovic) és a *Premier* (rendező: Vladimir Basar) kapták — mindkét film meglehetősen közepes.

A népszerű-tudományos kategória két díját Nikola Babic *Mur-Bur* és Vlatko Gilic *Hó-rukk* című filmje nyerte, előbbi a gyerekek zeneoktatásának új módszeréről, utóbbi pedig — a két esztendeje Oberhausenban már fődíjjal jutalmazott — Vlatko Filipovic-film, a *Hop Jan* utánérzése, márványbányászok munkájáról szól.

A fesztiválon még vagy húsz további díjat adtak ki, ezek azonban kevésbé jelentősek. A még főiskolás, harmadéves, Aleksandar Mandic *Lepenaci Milan*-ja egy vak fiatalemberről szól, az élethez való ragaszkodásáról. (A film csak oklevélet nyert, holott feltétlen díjat érdemelt volna.) Nikola Majdak pedig *Hogyan szeressünk ma, illetve, hogyan szerettünk 1944/45-ben?* címmel készített filmje minden zsűri előtt észrevétlenül maradt. Pedig értékes mű: egykori és mai dokumentumokon keresztül a magyar, román és szerb lakosság életének összefonódásáról és egységéről beszél a mai Novisadon...

Kitűntek még versenyen kívül bemutatott — úgynevezett egyperces filmek — a Zagreb Film új világsikerű műfaja —, melyek mindig valami szellemes ötlet köré épített filozófiai anekdoták.

A filmek színvonala, mesterségbeli megoldások, mint jeleztem, a múlt évhez képest jelentősen emelkedett. A fesztiválon nyert összbemutató volt, hogy a jugoszláv rövidfilmgyártásban a tavalyi „fagypon” után, valami új kezdődik. De a négyöt év előtti kiemelkedő alkotások szintjét idén még a legjobbak sem tudták elérni.

FENYVES GYÖRGY

műveihez képest jelentős hanyatlás. A zsűri döntését sokan vitatták, annál is inkább, mert Pavao Stalter Poe-elbeszélés alapján készült. *A vörös halál maszkja* című tizenkétpérfilmjének csak a kategória kisebb értékű első díja jutott. Stalter két és félszázötven munkával valóban új, talán korszakos jelentőségű művet alkotott. Alighanem a világ első olajfestmény-animációját teremtette meg. Több mint három ezer 30 × 40 cm-es olajfestményt festett, melyeket egy új eljárással „mozgatott” meg. A kategória második díját Borislav Sajtinc *Nem minden madár, ami repül* című érdekes rajzfilmje kapta. Mivel e kis-s morbid filozófiájú filmnél, mind technikai, mind filozófiai szempontból volt jobb alkotás is, a zsűri döntését itt sokan bírálták.